

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA
O'QITUVCHILARNING TESTOLOGIK BAHOLASH
SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH

PERFECT-UNIVERSITY PEDAGOGIKA FAN O'QITUVCHISI

NARZULLAYEVA GULZIRA XAYRULLO QIZI

Email: miriqulgulzira@gmail.com

Tel:99893-272-71-81

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli transformatsiya sharoitida o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirishning nazariy va metodologik asoslari tahlil qilingan. Ta'lim natijalarini obyektiv baholashda pedagogik testologiya, test topshiriqlarining validligi, ishonchliligi, adolatligi va distraktorlar sifatining ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, xalqaro baholash yondashuvlari hamda raqamli texnologiyalarning o'qituvchilar kasbiy faoliyatiga ta'siri o'rganilgan. O'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirishga yo'naltirilgan nazariy-amaliy model va uni amalga oshirishning metodik bosqichlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, baholash savodxonligi, pedagogik testologiya, o'zbek tili o'qituvchisi, validlik, ishonchlilik, distraktor, raqamli baholash, test topshirig'i, til kompetensiyasi.

Аннотация. В статье анализируются теоретические и методологические основы развития оценочной грамотности учителей узбекского языка в условиях цифровой трансформации. Раскрывается значение педагогической тестологии, валидности, надежности и справедливости тестовых заданий, а также качества дистракторов в обеспечении объективной оценки образовательных результатов. Кроме того, рассматриваются международные подходы к оцениванию и влияние цифровых технологий на профессиональную деятельность учителей. Предлагается теоретико-практическая модель развития оценочной

грамотности учителей узбекского языка и определяются методические этапы её реализации.

Ключевые слова: цифровая трансформация, оценочная грамотность, педагогическая тестология, учитель узбекского языка, валидность, надежность, дистрактор, цифровое оценивание, тестовое задание, языковая компетенция.

Abstract. This article analyzes the theoretical and methodological foundations for developing the assessment literacy of Uzbek language teachers in the context of digital transformation. It highlights the importance of educational testology, the validity, reliability, and fairness of test items, and the quality of distractors in ensuring the objective assessment of learning outcomes. The article also examines international assessment approaches and the impact of digital technologies on teachers' professional practice. Furthermore, it proposes a theoretical and practical model for developing the assessment literacy of Uzbek language teachers and outlines the methodological stages of its implementation.

Keywords: digital transformation, assessment literacy, educational testology, Uzbek language teacher, validity, reliability, distractor, digital assessment, test item, language competence.

Jahon ta'lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi pedagogik faoliyatning mazmuni, shakllari va metodlarini takomillashtirish bilan bir qatorda, ta'lim natijalarini baholashga qo'yiladigan talablarning ham o'zgarishiga olib kelmoqda. Elektron ta'lim platformalari, avtomatlashtirilgan test tizimlari va raqamli tahlil vositalarining keng qo'llanilishi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini aniqlash uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, mazkur imkoniyatlardan samarali foydalanish baholash vositalarining ilmiy asoslanganligi va pedagoglarning tegishli kasbiy tayyorgarligini taqozo etadi.

Ayniqsa, o'zbek tili ta'limida o'quvchilarning matnni tushunish, axborotni tahlil qilish, fikrni mantiqiy ifodalash, yozma nutq yaratish va kommunikativ vaziyatlarda til vositalaridan foydalanish qobiliyatlarini baholash murakkab pedagogik jarayon hisoblanadi. Bunday sharoitda baholash natijalarining sifati test topshiriqlarining mazmuniga, baholash mezonlarining aniqligiga, topshiriqlarning o'quv maqsadlariga muvofiqligiga hamda o'qituvchining natijalarni to'g'ri talqin qilish qobiliyatiga bog'liq.

Glenn Fulcherning til ta'limida baholash savodxonligiga bag'ishlangan tadqiqotida tilni baholash sohasidagi o'zgarishlar o'qituvchilarning baholashga oid bilim va tayyorgarligini rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirishi asoslangan [1]. Bu yondashuv o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini zamonaviy ta'lim talablariga muvofiq rivojlantirish masalasini ilmiy jihatdan o'rganish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekistonda ham ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilar bilimini baholash tizimini takomillashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ta'lim tizimini rivojlantirishga doir ustuvor yo'nalishlar belgilangan [2].

Mazkur vazifalar nuqtayi nazaridan, o'zbek tili o'qituvchilarining raqamli muhitda sifatli baholash vositalarini yaratish, test topshiriqlarining metodik asoslanganligini tekshirish va natijalarni tahlil qilish kompetensiyalarini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning maqsadi raqamli transformatsiya sharoitida o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirishga doir nazariy-metodologik yondashuvlarni tahlil qilish hamda ushbu jarayonni takomillashtirishga qaratilgan konseptual model va metodik tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat.

Baholash savodxonligi zamonaviy pedagogika va ta'lim o'lchovlari nazariyasida o'qituvchining baholash jarayonini anglash, tegishli vositalarni tanlash, natijalarni tahlil qilish va ulardan pedagogik qarorlar qabul qilishda foydalanish qobiliyatini ifodalovchi kompleks tushuncha sifatida qaraladi. Til ta'limida bu tushuncha o'quvchilarning til kompetensiyalarini aniqlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, topshiriqlarning sifatini tekshirish va baholash natijalarini o'quv jarayonini takomillashtirishga yo'naltirishni qamrab oladi.

G. Fulcherning *Assessment Literacy for the Language Classroom* nomli ilmiy maqolasida tilni baholash savodxonligi, o'qituvchilarning baholashga tayyorgarligi va tegishli o'quv resurslarini ishlab chiqish masalalari yoritilgan [1]. Mazkur tadqiqot baholash savodxonligini til o'qituvchisining kasbiy rivojlanishi bilan bog'liq holda o'rganish imkonini beradi.

Til ko'nikmalarini baholashda Yevropa Kengashining *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume* hujjati muhim xalqaro manbalardan biri hisoblanadi [3]. Unda til faoliyatining turli turlari, kommunikativ kompetensiyalar va ularni tavsiflashga doir mezonlar keltirilgan. Mazkur hujjat o'zbek tili ta'limi uchun tayyor baholash tizimi hisoblanmaydi, biroq til ko'nikmalarini tavsiflash va baholash mezonlarini ishlab chiqishda qiyosiy-nazariy asos vazifasini bajarishi mumkin.

Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish masalasida UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan *ICT Competency Framework for Teachers* hujjati alohida ahamiyatga ega [4]. Ushbu doirada o'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan ta'lim, baholash va kasbiy rivojlanish maqsadlarida foydalanish kompetensiyalari tizimlashtirilgan.

Ta'lim va psixologik testlarni ishlab chiqish hamda ulardan foydalanishning ilmiy mezonlari Amerika Ta'lim tadqiqotlari assotsiatsiyasi, Amerika Psixologiya assotsiatsiyasi va Ta'limdagi o'lchash milliy kengashi hamkorligida ishlab chiqilgan *Standards for Educational and Psychological*

Testing hujjatida yoritilgan [5]. Ushbu standartlarda test natijalarini talqin qilish, validlik dalillarini to'plash, ishonchlilik, adolatlilik va testlardan foydalanish masalalariga e'tibor qaratilgan.

Mazkur manbalar tahlili o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirish masalasini bir nechta ilmiy yo'nalishlar kesishmasida o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Jumladan, pedagogik testologiya test topshiriqlarini ishlab chiqish va tekshirishning nazariy asoslarini, tilni baholash metodikasi til ko'nikmalarining mazmunini, raqamli pedagogika esa texnologiyalardan maqsadli foydalanish imkoniyatlarini belgilaydi.

Tadqiqotning metodologik asosini ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, tushunchalarni tasniflash va nazariy umumlashtirish metodlari tashkil etadi. Ushbu metodlar asosida baholash savodxonligining tarkibiy qismlari aniqlashtirilib, ularni rivojlantirishga doir konseptual model taklif etiladi. Mazkur maqola nazariy-tahliliy xususiyatga ega bo'lib, unda keltirilgan model empirik tajriba-sinov natijasi sifatida emas, balki keyingi tadqiqotlarda tekshirilishi lozim bo'lgan ilmiy-metodik taklif sifatida qoraladi.

Raqamli transformatsiya sharoitida baholash jarayonining texnologik jihatdan o'zgarishi o'qituvchidan nafaqat elektron vositalardan foydalanish, balki baholashning mazmuniy va metodologik talablarini ham chuqur anglashni talab etadi. Elektron platformada test yaratishning texnik jihatdan osonlashishi topshiriqning ilmiy asoslanganligini avtomatik ravishda ta'minlamaydi. Shu sababli raqamli baholash vositalarining samaradorligi o'qituvchining testologik bilimlari va baholash savodxonligi bilan chambarchas bog'liq.

O'zbek tili o'qituvchisining baholash savodxonligi, avvalo, o'quv maqsadlari va baholash mazmuni o'rtasidagi muvofiqlikni ta'minlashda namoyon bo'ladi. Masalan, o'qish savodxonligini baholashga mo'ljallangan test o'quvchining matnni shunchaki eslab qolishini emas, balki asosiy g'oyani aniqlash, ma'lumotlarni solishtirish, xulosa chiqarish va muallif pozitsiyasini tushunish qobiliyatlarini ham o'lchashi mumkin. Bunda topshiriqlarning mazmuni belgilangan baholash maqsadiga muvofiq tanlanishi zarur.

Shuningdek, baholash savodxonligi o'qituvchining natijalarni talqin qilish va ulardan ta'limni takomillashtirish maqsadida foydalanish qobiliyatini ham qamrab oladi. O'quvchi test topshirig'iga noto'g'ri javob berganida, o'qituvchi ushbu xatoni faqat bilim yetishmasligi bilan izohlamasdan, topshiriqning ifodalanishi, matnning murakkabligi, javob variantlarining sifati va baholash shartlarini ham tahlil qilishi lozim.

Shu nuqtayi nazardan, baholash savodxonligini rivojlantirish jarayoni texnologik ko'nikmalarni shakllantirish bilan cheklanmasligi, balki pedagogik diagnostika va testologik tahlil kompetensiyalarini ham qamrab olishi kerak.

Ta'lim natijalarini baholashda test topshiriqlarining sifati muhim metodologik masala hisoblanadi. Validlik test natijalarini belgilangan maqsadda talqin qilish va ulardan foydalanishning asoslanganligini anglatadi. Shuning uchun testning validligini faqat savollarning grammatik jihatdan to'g'ri tuzilishi yoki javob kalitining mavjudligi bilan izohlash mumkin emas.

O'zbek tili fanidan ishlab chiqiladigan testlarda mazmuniy muvofiqlikni ta'minlash uchun, avvalo, baholanishi kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalar aniqlanishi lozim. Shundan keyin o'quv maqsadlari, topshiriqlar mazmuni, murakkablik darajasi va kutilayotgan natijalar o'rtasidagi bog'liqlik belgilanishi zarur. Test spetsifikatsiyasi ushbu muvofiqlikni tizimlashtirishga xizmat qiluvchi muhim metodik vositadir.

Ishonchlilik esa o'lchash natijalarining muayyan sharoitlarda izchilligini tavsiflaydi. Test natijalariga topshiriqlarning soni va sifati, baholash shartlari, topshiriqlar mazmunining aniqligi hamda javoblarni baholash jarayonidagi subyektivlik ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, yozma va og'zaki nutqni baholashda oldindan ishlab chiqilgan mezonlar va rubrikalardan foydalanish baholashdagi asossiz tafovutlarni kamaytirishga yordam beradi.

Biroq ishonchlilik va validlik o'zaro bog'liq bo'lsa-da, bir xil tushunchalar emas. Natijalarning izchil bo'lishi test aynan ko'zlangan bilim yoki ko'nikmani to'g'ri o'lchayotganini o'z-o'zidan isbotlamaydi. Shu sababli o'qituvchi test

topshiriqlarini ishlab chiqish, sinovdan o'tkazish va takomillashtirish jarayonida ikkala jihatni ham hisobga olishi zarur [5].

Distraktorlar sifatini tahlil qilishning ahamiyati

Test topshiriqlarining samaradorligi to'g'ri javob bilan bir qatorda, noto'g'ri javob variantlarining sifatiga ham bog'liq. Distraktorlar o'quvchilar tanlashi mumkin bo'lgan, biroq topshiriq shartiga ko'ra noto'g'ri hisoblanadigan javob variantlaridir. Ular o'quvchilarning tushunishidagi qiyinchiliklarni aniqlash va testning diagnostik imkoniyatlarini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

O'zbek tili fanida distraktorlarni ishlab chiqishda grammatik munosabatlar, so'zlarning kontekstual ma'nosi, matndagi axborotning talqini, imlo me'yorlari va mantiqiy xulosalar bilan bog'liq ehtimoliy xatolar hisobga olinishi mumkin. Bunda noto'g'ri javob variantlari ishonarli bo'lishi, lekin topshiriqning ilmiy asoslangan shartlariga ko'ra to'g'ri javob sifatida qabul qilinmasligi kerak.

Raqamli baholash platformalari javob variantlarining tanlanish chastotasini va topshiriqlarning statistik ko'rsatkichlarini tahlil qilish imkonini beradi. Masalan, muayyan distraktorni deyarli hech bir o'quvchi tanlamasa, uning mazmunan ishonarsizligi yoki topshiriqning boshqa jihatlari tekshirilishi mumkin. Shu bilan birga, kam tanlangan distraktorni avtomatik ravishda sifatsiz deb hisoblash to'g'ri emas. Bunday xulosa topshiriqning maqsadi, o'quvchilarning tayyorgarligi va boshqa statistik ko'rsatkichlar bilan birgalikda asoslanishi lozim.

Demak, o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirishda distraktorlarni yaratish, ularning funksionalligini tahlil qilish va natijalar asosida test topshiriqlarini qayta ko'rib chiqish ko'nikmalarini shakllantirish muhim o'rin tutadi.

Til ko'nikmalarini raqamli muhitda baholash

Til ko'nikmalarini baholashda o'qish, tinglab tushunish, yozish va gapirish faoliyatlarini o'zaro bog'liq, lekin o'ziga xos mezonlarga ega yo'nalishlar sifatida ko'rib chiqish maqsadga muvofiq. Yevropa Kengashining CEFR

Companion Volume hujjati til faoliyatini tavsiflash, kommunikativ vazifalarni aniqlashtirish va baholash mezonlarini ishlab chiqish uchun qiyosiy nazariy manba hisoblanadi [3].

O'qish savodxonligini baholashda matnning asosiy mazmunini tushunish, aniq axborotni izlash, turli ma'lumotlarni qiyoslash va asoslangan xulosa chiqarish kabi ko'nikmalarni qamrab olish mumkin. Raqamli muhitda matnlar bilan ishlash topshiriqlari elektron formatda taqdim etilishi va javoblar avtomatik qayd etilishi mumkin. Biroq topshiriqning mazmuniy sifati va matnning o'quv maqsadlariga mosligi o'qituvchi tomonidan tekshirilishi zarur.

Tinglab tushunish ko'nikmasini baholashda audio materialning sifati, nutq tezligi, talaffuzning tushunarligi va topshiriq shartlarining aniqligi hisobga olinishi lozim. Texnik muammolar yoki sifatsiz audioyozuv o'quvchining haqiqiy til kompetensiyasiga aloqador bo'lmagan to'siqlarni yuzaga keltirishi mumkin.

Yozma nutqni baholashda mazmun, mantiqiy izchillik, matn tuzilishi, lug'at boyligi va grammatik me'yorlarga rioya etish kabi mezonlardan foydalanish mumkin. Bunda baholash rubrikasi oldindan ishlab chiqilishi va o'quvchilarga tushunarli shaklda taqdim etilishi muhimdir. Avtomatlashtirilgan vositalardan foydalanilganda, tizim tavsiyalarini o'qituvchining ekspert bahosi bilan solishtirish zarur.

Og'zaki nutqni baholashda esa fikrni ravon ifodalash, kommunikativ vaziyatga mos javob berish, leksik-grammatik vositalardan foydalanish va fikrlar izchilligini ta'minlash kabi jihatlar hisobga olinadi. Raqamli audio yoki video yozuvlar natijalarni qayta ko'rib chiqish imkonini beradi, biroq baholashning adolatliligini ta'minlash uchun aniq mezonlar va tegishli texnik sharoitlar zarur.

Shunday qilib, raqamli texnologiyalar til ko'nikmalarini baholash jarayonini tashkil etish va natijalarni tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Biroq texnologik vositalar pedagogik mezonlar, ilmiy asoslangan topshiriqlar va professional ekspert bahosining o'rnini to'liq bosa olmaydi.

O'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirish modeli

Yuqoridagi nazariy yondashuvlar asosida o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirish uchun to'rtta o'zaro bog'liq komponentni qamrab oluvchi konseptual model taklif etiladi.

Birinchi komponent — nazariy-metodologik komponent. U pedagogik testologiya, baholash tamoyillari, validlik, ishonchlilik, adolatlilik va baholash natijalarini talqin qilishga oid bilimlarni qamrab oladi. Ushbu komponent o'qituvchining baholash jarayonini ilmiy asosda tushunishi uchun zarur.

Ikkinchi komponent — konstruktiv-metodik komponent. U baholash maqsadini aniqlash, test spetsifikatsiyasini ishlab chiqish, topshiriqlar yaratish, distraktorlarni asoslash va baholash mezonlarini belgilash ko'nikmalaridan iborat. Mazkur komponent nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga tatbiq etishga yo'naltiriladi.

Uchinchi komponent — raqamli-texnologik komponent. U elektron test platformalaridan foydalanish, topshiriqlarni raqamli muhitda tashkil etish, javoblarni qayd etish, natijalarni olish hamda ma'lumotlarni mas'uliyat bilan boshqarish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv UNESCOning o'qituvchilar raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan doirasi bilan uyg'unlashadi [4].

To'rtinchi komponent — analitik-refleksiv komponent. U test natijalarini sharhlash, topshiriqlarning sifatini tahlil qilish, o'quvchilarning xatolarini aniqlash va baholash vositalarini takomillashtirishga qaratilgan. Mazkur komponent o'qituvchining baholash natijalaridan keyingi ta'limiy qarorlar uchun foydalanishini nazarda tutadi.

Taklif etilayotgan modelni amaliyotga joriy etish quyidagi bosqichlar asosida tashkil etilishi mumkin:

1. **Diagnostic bosqich** — o'qituvchilarning testologik bilimlari, raqamli ko'nikmalari va baholashga oid ehtiyojlarini aniqlash.

2. **Nazariy tayyorgarlik bosqichi** — baholash savodxonligi, validlik, ishonchlilik, test spetsifikatsiyasi va baholash mezonlari bo'yicha bilimlarni rivojlantirish.
3. **Amaliy loyihalash bosqichi** — o'qituvchilar tomonidan test topshiriqlari, distraktorlar va baholash rubrikalarini ishlab chiqish.
4. **Raqamli tatbiq etish bosqichi** — yaratilgan topshiriqlarni elektron muhitda sinovdan o'tkazish va natijalarni yig'ish.
5. **Tahlil va takomillashtirish bosqichi** — natijalarni tahlil qilish, topshiriqlardagi kamchiliklarni aniqlash va baholash vositalarini qayta ishlab chiqish.

Modelning samaradorligini keyingi empirik tadqiqotlarda baholash uchun o'qituvchilarning nazariy bilimlari, topshiriq yaratish sifati, raqamli vositalardan foydalanish darajasi va natijalarni tahlil qilish ko'nikmalariga oid indikatorlarni ishlab chiqish talab etiladi. Mazkur indikatorlar ekspert bahosi, amaliy topshiriqlar va tegishli statistik ko'rsatkichlar yordamida tekshirilishi mumkin.

Taklif etilayotgan modelning asosiy metodologik xususiyati shundaki, unda baholash savodxonligi alohida texnik ko'nikma sifatida emas, balki nazariy bilim, metodik faoliyat, raqamli kompetensiya va analitik tafakkurning o'zaro integratsiyasi sifatida talqin qilinadi.

Xulosa. Raqamli transformatsiya sharoitida o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirish ta'lim natijalarini sifatli va asoslangan baholashni ta'minlashning muhim shartlaridan biridir. Raqamli platformalar va avtomatlashtirilgan vositalarning kengayishi baholash jarayonini tashkil etish imkoniyatlarini oshiradi, biroq ushbu vositalardan samarali foydalanish o'qituvchining testologik bilimlari va metodik tayyorgarligiga bog'liq.

Nazariy manbalar tahlili baholash savodxonligi bir nechta o'zaro bog'liq yo'nalishlarni qamrab olishini ko'rsatadi. Jumladan, o'qituvchi baholash maqsadini aniqlashi, test topshiriqlarining mazmuniy muvofiqligini ta'minlashi, validlik va ishonchlilikka oid dalillarni tahlil qilishi, distraktorlar sifatini

baholashi hamda natijalardan ta'lim jarayonini takomillashtirishda foydalanishi zarur.

Maqolada o'zbek tili o'qituvchilarining baholash savodxonligini rivojlantirishga yo'naltirilgan nazariy-metodologik, konstruktiv-metodik, raqamli-texnologik va analitik-refleksiv komponentlardan iborat konseptual model taklif etildi. Modelni amalga oshirish diagnostika, nazariy tayyorgarlik, amaliy loyihalash, raqamli tatbiq etish hamda tahlil va takomillashtirish bosqichlarini qamrab oladi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda mazkur modelni umumiy o'rta ta'lim maktablarida faoliyat yuritayotgan o'zbek tili o'qituvchilari ishtirokida empirik tekshirish, baholash savodxonligining mezon va indikatorlarini aniqlashtirish hamda metodikaning samaradorligini tajriba-sinov natijalari asosida baholash maqsadga muvofiq. Bu esa o'zbek tili ta'limida raqamli baholash vositalaridan ilmiy asoslangan, adolatli va pedagogik jihatdan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fulcher, G. Assessment Literacy for the Language Classroom // *Language Assessment Quarterly*. – 2012. – Vol. 9, No. 2. – P. 113–132. – DOI: <https://doi.org/10.1080/15434303.2011.642041>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”.
3. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume*. – Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. – URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/cefr-companion-volume-and-its-language-versions>.
4. UNESCO. *UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3*. – Paris: UNESCO, 2018. – URL: <https://www.unesco.org/en/digital-competencies-skills/ict-cft>.

5. American Educational Research Association, American Psychological Association, National Council on Measurement in Education. *Standards for Educational and Psychological Testing*. – Washington, DC: American Educational Research Association, 2014. – URL: <https://www.testingstandards.net/open-access-files.html>.

